

יעקב שרת / איש מאדים להתחבק עם דוב

אם כן תאורגן למענם הסעה חדיפעמית כליכוללת, שלמענה הגשרים יפתחו פעם אחת ויחידה — ואחרונה?

כן או לא?

בקריקטורה אופיינית ב"מעריב" נראה העולם כולו בדמות עלמה מאוהבת, מחובקת על ידי תמנון הקרוי אש"ף ומבקשת להדביק נשיקה אל מצחו. המפלצת התמנונית האימתנית גדולה בקומתה מן העולם — עד כדי כך מגיע כוחו של אש"ף! — והעולם פשוט שבו בקסמה, מאוהב בה עד שכרוך, ולכן אולי לא מרגיש כי זרועות התמנון מקיפות אותו הקפת-חנק. רק איש, במדינה קטנה במזרח התיכון, מצוי אדם שמכיר בסכנה האימוה הזאת שאש"ף מהווה לגבי העולם כולו, עולם בור ואומלל שאינו יודע במי הוא מאוהב, עם מי הוא מבקש להתחבק ולהתנשק. ומי זה אותו אדם? לא, לא הקריקטוריסט; ראש ממשלת ישראל מנחם בגין, המצוייר עומד שם מן הצד, רגליו כבר מוקפות על-ידי אחת מן הזרועות המשתלחות מגוף התמנון הנ"ל, אך בידו המרוממת אל על גרון המכוון להלום ולבתק את הזרוע האימתנית. הגרון הבגני הקדוש מונף, המניף אומר: „סליחה על ההפרעה" — אבל ידו נשארת למעלה, ושאלת השאלה הבלתי-נימנעת: היונחת הגרון? — כן או לא?

לא אידרש פה לשאלות המעניינות כשלעצמן האם אש"ף גדול מן העולם, האם העולם מאוהב באש"ף (או לעקרון התגורה עצמית); האם אש"ף מאיים על העולם, מה משמעותו של הטורור בהקשר הארץ-ישראלי, היהודי והערבי; האם ישראל היא היחידה המכירה בסכנה האמיתית שבאש"ף וגם עושה או מבקשת לעשות משהו בנידון. אותי מעניין כרגע דבר אחד: מדוע הגרון הבגני אינו נוחת?

האם מפני שברור, כי אם הוא ינחת ויקצף זרוע מזרועות התמנון — תצמח אחרת? האם מפני שהבעיה אינה הזרוע אלא המפלצת, וזו יצירת כפיה של ישראל לא פחות מיצירת כפי הפלסטינים (או העולם המאוהב בהם), מכיוון שאי-הכרה בזכות ההגדרה העצמית של העם הפלסטיני מוכרחה לדחוק אותו אל הקיר כלומר לטורף? האם מפני שהכרה זו חודרת יותר ויותר למוחות הישראלים עד שחשל סדר קונסנזוס — שהוא תנאי ראשוני הכרחי להנחתת הגרון (ולכן הפעילות הקדחתנית של צה"ל!) לשיקום הקונסנזוס בגליל העליון? או שמא האמריקנים הרשעים הם שמעו את ההנחתה? השאלות הן שאלות, בלי ספק, אבל עד שהתשובות עליהן יתחוו ויתבררו, אל נכח שהחזקת היד הבגנית שם למעלה, עם הגרון הזה נתון באמצעותיה באיור העליון, עולה הרבה כסף, הרבה מאוד כסף — המתבזבז לריק על מיני שחיקות של אנשים ובבישים וגלגלים תחת להצטרף באפקים חיוניים, קונסטרוקטיביים, שבודאי יש בהם לחסן לא מעט את ישראל נגד מפלצות לרוב, ממשיות כמדומות.

אחת ועוד אחת

אחת ועוד אחת הן שתיים. אחת: 3,000,000 שאלים ענו על שאלונים שהוכנו על-ידי המחלקה למדע המדינה באוניברסיטת אינג'אח בשכם. הרוב המכריע תובע מדינה פלשתינית עצמאית, ורואה באש"ף את נציגו המוסמך. (על המשמר", 30.4.82).

אחת: „שר החוץ שמיר לעמיתו מאורגוואי המבקר בארץ: אם נצליח לחסל את אש"ף נעשה שרות חשוב לעולם." (מעריב", 10.5.82).

מה הסיכום, אני שואל — ירי או גזים?

כולנו סטטיסטים

שר חשוב מאוד בממשלת בגין השניה אמר, שהוא לא השתתף בטקס הממלכתי-דימקאברי של קבירת עצמות עתיקות איש-ש במדבר יהודה, מכיוון שאינו אוהב להיות סטטיסט בהצגות. כשאר אמירות-השפר של אותו שר, שפיו מפיך מרגליות ארלקיות לכל עבר בכל שעה (מרגליות מזויפות, כמוכן), כן גם זו. ניצנצה צנוץ כלשהו בהתגלותה — וחיש מהר עממה.

אנצנה השר הנכבד לא היה ש.ס. הוא לא זכה בתענוג המפוקפק של ראיית צה"ל נתון בכבלי הכפייה הדתית; הוא לא ראה במו עיניו כיצד עשרות מיליונים גולשים להתמונת נחל חבר ללא צורך; הוא לא שמע במו אוזניו את נאומו המפליץ של הרב לאשכנזי ישראל, שהכפיף את המדע התוסס ומחיש להלכה המאובנת, השינונית; הוא לא נאלץ להאזין לראש ממשלה המדבר עם לוחמי בריכוכבא כאילו הם עומדים חיים לפניו, משל מדובר במספיד שמתו מונח לפניו ועדיין הוא נתון בהרגשה (סיקרית) שמי שאך זה יצאה נשמתו עדיין חי.

אבל מה אם השר הנכבד לא היה ש.ס? ממתני הוא אינו חלק של ההצגה הגדולה?

רגע אחד! וכלום לא היינו אנו כולנו סטטיסטים בהצגה המגעילה הזאת? אנו, כאזרחי הארץ הזאת, כמשלמי מיסה, כחיים בה בתקופה סעורה זאת, כמי שההיסטוריון יספר עליהם יום אחד, שהם אשר ישבו אז באותה ישראל, שהתעסקה ברוב טקס בקבורת עצמות, שירתה מטחי כבוד לשלדים מפוקפקים, שהניחה עליהם זרים שראש ממשלתה דיבר עם מתים — כלום לא היינו גם אנו סטטיסטים בסטטיסטיקה המגעילה הזאת?

אחיה אחרון שיזיל דמעה על הדתת מנחם מילסון מתפקידו האזרחי שבטחים הכבושים. אדרבה, אשמח לברכו על השתחררותו ממה שמשא שרת הגדיר ובעתו — „זמן-מה" לפני שיעיה לייבוביץ' — כ„מארת הכיבוש", ועל חזרתו לעולם האקדמי אשר בו יכינו מקומו.

אם, בכל זאת, נקווה אגל-דמעה בזוויות עיני הרי זה מפני שפרופסור יהודי לספרות ערבית באוניברסיטה העברית ראה בכלל אפשרות לשרת ולו רגע שלטון כיבוש, היה מסוגל לקבל מינוי שבמסגרתו חתר להפריד ולמשול על-ידי טיפוח קוויזלינגים מקרב חמלתי-האישים הבזויים על המוני הפלסטינים, יכול להאמין שמה שהוא עושה בתוקף תפקידו שתלטני זה עשוי להצמיח טובה כלשהי למישהו, ולבסוף, אחרון אחרון אך לא בחשיבות — מפני שהפרופסור המוכשר לא השיג, משום-מה, ולו לאחר מעשה, כי נכשל, כי לא יכול שלא להיכשל, ומשום כך לא הגיש את התפטרותו מרצונו הוא, תוך קריאה בקול גדול באוזני הציבור הישראלי והפלסטיני כאחד: טעיתי לא זו הדרך!

אם בכל זאת נקווה אגל-דמעה בזוויות עיני, הרי זה גם מפני שהשילטנות הישראליים — נכון יותר השררה הישראלית — לא למדו דבר מן הכשלון הנורא של מדיניותם הכיבושית. מייסור בשוטים יודע השלטון הזה רק מעבר לייסור בעקרבנים, ולפיכך הוא מחפש עכשיו אחרי מחליף למנחם מילסון האומלל, אשר בוודאי אמור להיות קשוח, ערמומי, תככן ואכזרי ממנו (נדמה לי, שאי-שם בשולי מחוץ „המכתבים למערכת" מסתובב איזה מנהל בית-כלא בדימוס, המתיימר להבין את נפש הערבי היודע ומבין-רק-את-שפת-הכוח; אני ממליץ עליו בכל פה כמחליף, שכן אם רצונו לראות את מי הירקון המעופשים מאדימים מדם שיד מן ההרים — זו הבחירה הטובה ביותר).

אבל בטרם ינפרד מהפרופסור מילסון בברכת ברוך החזור מן הסיף אל הספר, לא נכח לו את שוחתו המלומדת עם הארון מגד, כפי שהביאה הסופר-העתונאי הריגיש והמתלבט ב„דבר", לא מכבר.

שם, באותה שיחה, הישווה האיש את עצמו, את תפקידו ואת חוץ פועלו שבטחים הכבושים, לא פחות ולא יותר, עם אלה של הגנרל דגלאס מקארטור ביפן הכבושה בתום מלחמת העולם השניה. לא פחות ולא יותר! הנה, הוא, הכובש האמריקני מקארטור, חידק את העם היפני הכבוש במשך שש-שבע שנים לדמוקרטיה, לאחר שסילק מעמדות-ממכתח את אישי השלטון הקודם — השלטון הצבאי, הלוחמני, הלא-דמוקרטי — וכך גם הוא, הפרופסור מילסון, בעמל נמלים, לאורך שנים, יהפוך את לב הפלסטינים וישיב השטחים הכבושים משונאים לאוהבים...

הצרה היא שההשוואה פשוט אינה תופסת, וביותר מבחינה אחת-כי שההשוואה התפוס, צריך שתתחולל מלחמה בין הפלסטינים והישראליים; שהישראליים ינצחו ונצחו מוחלט, ללא עוררין, באיחור מכריע מזה ותבוסה מוחלטת מזה, כפי שאפשר להשיג אולי רק אחת באלף שנה על-ידי הטלת שתי ביצים אטום מיות (דבר שלא נשנה מאז ועד היום!) ; שהעם הכבוש ישתכנע מכות ההלם האיום הזה שאכן הוא מוכרח לשנות כיוון; שהכובש יהיה — למרות הכל — הומני, הומני במשמע שאינו הופך את הכבושים לגבעונים, אינו חומד את אדמותיהם לנחלה לגושי-אמוני; שהכובש לא רק לא יכפור בזכות הקיום וההגדרה העצמית של העם הכבוש אלא פשוט יסתלק מכל שעל אדמה שלו — ו„אפילו" ישקם את העם הכבוש כלכלית ומוסרית ויעשה אותו לבעל-בית מדרגה ראשונה...

שני באמת, דגלאס מילסון! לחשוב, בעל-חלומות זה הוא שהשכיל העם היהודי להעמיד מול הפלסטינים שבטחים הכבושים! לך, לך אל דפי הספרים, הסתגר במגדלי-השן האוניברסיטאיים, מקום שם לא יראך איש בוכה על התמוטטות הזיותיך וקלאר-תוריות הנשגבות, מקום שם גם לא יגיעוך נאקות ילדים וילדות פצועים מכף רגל ועד ראש, שלא לדבר על נחי אמהות שכולות.

ויהי ערב ויהי בוקר — דף שרוני חדש בספר הכיבוש הנאור. איך אמר טגן ראש הממשלה שמחה ארליך ב„מוקד"? „יש תקופות של מהומות ויש תקופות של שקט. ועכשיו יש שקט, או מה אתם רוצים?"

אני אגיד לך מה רוצים: לא להתאבק עם דוב פלסטיני כבוש, באמת מרפה ממך.

הפתרון התורני

על ההערכות של העתונאי המדיני שמואל שגב יכול אדם לחלוק ולצדוק בכך או לא לצדוק. לכפור באמינות המקורות שלו לא הייתי מציע.

ומה המקורות של שמואל שגב אומרים? הם אומרים — לפי אחד ממאמריו האחרונים בעתונו „מעריב" — כי בחוגי המיימל הישראלי יש מי שמהרהרים ברצינות בסגירת השטחים הכבושים, כלומר בשימת קץ למדיניות „הגשרים הפתוחים".

על האפשרות הלא בלתי-נמנעת הזאת יש לי להגיד שני דברים: (1) אין לדעת לאן צעד זה יוביל לאורך ימים מבחינת התנהגות תושבי השטחים מזה, ומדיניות ערב מזה. מבחינת ישראל פירושו של דבר, לאלתר, יהיה מיסוד מצב כובש/כבוש באורח סופי ומוחלט — ללא סדק בחומר הכיבוש בדמות „הגשרים הפתוחים". ממש מרנין.

(2) אם השלטון הבגני הברחות המפעמים בו ומפעילים אותו חותרים, למעשה, להביא לידי כריחת תושבי המונית של השטחים הכבושים אל מעבר לירדן מזרחה, כתוצאה של מדיניות הצקה והטרדה הכבדה יזומות ומכוונות, כדי לרוקן את השטח עד שהשר מרכזי ציפורי יכול לטפן אל לטפן ריש הממשלה מעל כל תל וגבעה רעננה ולבשר לו שהשטח ריק באמת, שלא רואים שום ערבי באמת — איך הערבים הללו יחיו סגורים — אלא

במדינה

(המשך מעמוד 55)

כאשר החדר מואר רק על-ידי פני סים הולקים בחוץ, שאורם דומה לאור הירח. הצעירה עברה על פני הגברים שעמדו במסדר-היהודי ובי משך כרבע שעה לא זיהתה איש. רק כאשר יצאה החוצה אמרה לי שוטר כי הכירה אומנם את התוקף, אך חששה לומר זאת בקול רם לפניו. היא ציינה גבר שעמד בי מיסדר, ואשר לא היה החשוד עמר. עמר שוחרר למחרת המיסדר בי ערבות עצמית.

דרכי אדם

האיש שחי מעצמות

ערבי ישראלי, אסיר

עולם משוחרר, ישראל

ללא קורת-גג

פעילי התנועה חדווה ויצירה, הפועלים בשכונת שפירא בתל-אביב, שמעו על הזקן, שכל אחד מבני-השכונה זורק לו עצם. אך כשהלכו לברר במי מדובר, לא יכלו שלא להישאר המומים מסי-פורר.

עבד-אל-האדי עלי (56) שוחרר מכלא רמלה לפני 18 שנה, אחרי שריצה מאסר של 16 שנה. על שוד ורצח בשנת 1949.

מספר ערי:

המיקרה היה בחיפה. אני לא הודיתי. האשימו אותי בסיוע, ר-שלושה שופטים דנו אותי לעונש-מוות. שנתיים ישבתי בתא הנידון-יום למוות. רק בשנת 1953 הומחק העונש למאסר-עולם. בזמן שהייתי בכלא ובצינוק, חליתי. מצאו אצלי מחלת ריאות. החמש שנים שכבתי בבית-החולים של הכלא. ב-1960 הפחיתו את העונש שלי ל-24 שנה, ואחרי ארבע שנים שיהררו אותי בשליש, הייתי צריך להתייצב כלי-פעם בכלא.

איש לא עזר. כשהשתחררתי עבדתי בעופות. תמורת 60 לירות בשבוע. ב-1967 התחלתי לעבוד בי-מלון גרנד ביץ' ואחרי-כך במוריה בל-באביב. כמחנאי. זרקו אותי מהעבודה כי אין לי כוח לעבודות קשות. פעם הם גם גילו את העבר שלי — אני לא ספרתי על זה בהתחלה — ורצו לזרוק אותי, אך מהמחלקה לטיפול באסירים התי-ערבו והחזירו אותי לעבודה.

כשנכנסתי לכלא הייתי נשוי, אך אשתי ברחת לחוץ-לארץ. כשר השתחררתי, לא עזרו לי בכלל. לא בגד, לא כסף, לא דיור, כלום.

אני יליד חיפה. כל המיטפתה ברחת לשטחים. לירדן ולטוריה. פגשתי רק אחות שגרה באיזור ג'נין. יש לי בן שנמצא אצלי. מאשה שחייתי איתה אחרי שהש-תחררתי. היא מתה מסרטן. הבן נמצא במסד, וכל הזמן הוא בורח אלי.

כבר שנה ושלושה חודשים אני לא עובד. לא מקבל ביטוח לאומי. לא עזרה סוציאלית. בכל חודש אני צריך לשלם שכר-דירה של ארבעת אלפים לירות. תמורת שני חדרים מפוצצים. כבר שלושה חוד-שים לא שילמתי שכר-דירה, ואת החשול כבר ניתקו לי. עכשיו כל אחד בשכונה זורק לי עצם. אבל אי-אפשר לחיות ככה. כבר קיבלתי מיכתב מפורר-דין שאם לא אשלם שכר-דירה יוציאו אותי לרחוב. גם המיטפטה באה אלי כל הזמן, לבדוק גנב. אבל אני נקי. אין לי שום עבירה."

עד כאן סיפורו של עלי.

בינתיים פנו פעילי חדווה ויצירה ללישכת הסעד של שכונת עג'מי שביפו, ומשם הובטח שהם יבואו לבדוק מה ניתן לעשות. כדי שעלי לא יזרק מביתו.